हयग्रीवस्तोत्र

1

॥ह०॥ ॥श्रीमतेरामानुजायनमः॥श्रीमान्वेंकटनाथार्यः कवितार्किककेसरी
॥१॥ वेदांताचार्यवर्योमेसन्निधत्तांसदाहृदि॥१॥हयग्रीवसुधासिंधुःसर्वकोलाह
लोर्निधयः॥जयंतिवादवेदांतविद्विषद्वाद्यकुंभयः॥२॥अभंगुरकलादान
स्थूललक्षितलक्ष्मीशुभे॥तुंगायमहसेतस्मैतुरंगायचतेनमः॥३॥तुराषोट्टु
समस्तायंतुलसीदामभूषणं॥तुरंगममुखंवंदेतुंगसारस्वतप्रदं॥४॥स्व
तःसिद्धंशुद्धस्फटिकमणिभूभृत्प्रतिभटंसुधासध्रीचीभिर्द्युतित्रिभुवनं॥ भिरवदात
अनंतैस्त्रय्यंतैरनुविहितहेषाहलहलं॥हताशेषावद्यंहयवदनमीडेमहिम
हः॥५॥प्राचीसंध्याकाचिदंतर्निशायाः॥प्रज्ञादृष्टेरंजनश्रीरपूर्वावक्त्रीवेदा
भातुमेवाजिवक्त्रावागीशाख्यावासुदेवस्यमूर्तिः॥६॥ज्ञानानंदमयंदेवंनि ॥१॥

॥ह०॥ तत्वं यन्मूलमाम्नायमहद्रुमाणां ॥ तत्वेन जानंति विशुद्धसत्वास्त्वामक्षराम
॥२॥ क्षरमात्रकांते ॥१३॥ अव्याकृता द्व्याकृतवानसि त्वं नामानि रूपाणि च या
नि पूर्वं ॥ संसंति तेषां चरमां प्रतिष्ठां वागीश्वरि त्वां त्वदुपज्ञवाचः ॥१४॥ मुग्धे
दु निष्पंद विलोभनीयां मूर्त्तिं तवानंदसुधाप्रसूतिं ॥ विपश्चितश्चेतसि भाव
यंते वेलामुदारामिव दुग्धसिंधोः ॥१५॥ मनोगतं पश्यति यः सदा त्वां म
नीषिणां मानसराजहंसं ॥ स्वयं पुरोवादविवादभाजः किं कुर्वते तस्य गिरो
यथार्हं ॥१६॥ अपि त्वणर्द्धकलयंति ये त्वां आप्लावयंतं विशदैर्मयूखैः
वाचां प्रवाहैरणिवारितैस्ते मंदाकिनीमंदयितुं क्षमंते ॥१७॥ समाहारस्ता
त्मां प्रतिपद्म्यः सामयजुषां लयः प्रसुहानां लहरिविततिर्बोधजलधेः ॥२॥

र्मलंस्फटिकाकृतिं ॥ आधारंसर्वविद्यानांहयग्रीवमुपास्महे ॥ ७ ॥ विशुद्धवि
ज्ञानघनस्वरूपंविज्ञानविश्राणनबद्धदीक्षं ।दयानिधिंदेहभृतांशरण्यंदेवं
हयग्रीवमहंप्रपद्ये ॥ ८ ॥ अपौरुषेयैरपिवाक्प्रपंचैरद्यापितेभूतिमदृष्ट
पारां ।स्तुवन्नहंमुग्धइतित्वयैवकारुण्यतोनाथकटाक्षणीयः ॥ ९ ॥ मंदोभ
विष्यन्नियतंविरिंचोवाचांनिधेर्वंचितभागधेयः ।दैत्यापनीतान्दययैवभू
योप्यध्यापयिष्योनिगमान्नचेत्त्वं ॥ १० ॥ वितर्कडोलांव्यवधूयसत्वेबृहस्प
तिंवर्त्तयसेयतस्त्वं ।तेनैवदेवत्रिदशेश्वराणामस्पृष्टडोलायितमाधिराज्यं
॥ ११ ॥ अग्नौसमिद्धार्चिषिसप्ततंतोरातस्थिवान्मंत्रमयंशरीरं ।अखंडसारै
र्हविषांप्रदानैराप्यायनंव्योमसदांविधत्से ॥ १२ ॥ यन्मूलमीदृक्प्रतिभा ति

दाक्षिण्यरम्यागिरिशस्यमूर्त्तिर्देवीसरोजासनधर्मपत्नी
व्यासादयोपिव्यपदेश्यवाचःस्फुरंतिसर्वेतवशक्तिलेशैः ॥ १४ ॥

॥ ह० ॥ कराल्लं करणो विततानां त्वयैव कस्यांतर पालितानां ॥ मंजुस्वनं मंजुलनूपुरं
॥ ३ ॥ ते मंजूषिकां वेदगिरां प्रतीमः ॥२४॥ संचिंतयामि प्रतिभाद्दशास्थांसंधुक्ष
यंतं समयप्रदीपान् ॥ विज्ञानकल्पद्रुमपल्लवाभं व्याख्यानमुद्रामधुरं करं
ते ॥२५॥ चित्ते करोमि स्फुरिताक्षमालं सव्येतरं नाथ करं त्वदीयं ॥ ज्ञानामृतो
दंचनलंपटानां लीलाघटीयंत्रमिवाश्रितानां ॥२६॥ प्रबोधसिंधोररुणैः प्र
3 काशैः प्रवालसंघातमिवोद्वहंतं ॥ विभावये देव सपुस्तकं ते
वामं करं दक्षिणमाश्रितानां ॥२७॥ तमांसि भित्वा विशदैः प्रकाशैः संप्रीण
यंतं विदुषः चकोरान् ॥ निशामये त्वां वरपुंडरीके शरद्घने चंद्रमिव स्फुरंतं श्री २
॥ ३ ॥
२८ ॥ दिशंतु मे देव सदा त्वदीयदयातरंगानुचराः कटाक्षाः ॥ श्रोत्रेषु पुंसाम्

राम ३

कृपाद्दृष्वत्कौ तस्कुतकलरकोत्नाहलभवं॥ दरत्वंतध्वीतंहयवदनदेषाहलह
ल्नः॥१८॥स्वामिन्मृद्वीचाहृदयेनधन्यास्त्वध्यानचंद्रोदयवर्द्धमानं॥ अमांतमा
नंदपयोधिमंतः पयोभिरक्ष्णां परिवाहयंति॥१९॥ स्वैरानुभावस्त्वदधीनभा
वाः संरुद्धवीर्यास्त्वदनुग्रहेण॥ विपश्चितो नाप्यतरंतिमायां वैहारिकीं मोहनपि
च्छिकांते॥२०॥ प्राङ्निर्मितानां तपसां विपाकाः प्रत्यग्रनिःश्रेयससंपदो मे॥ समे
धिषीरंस्तव पादपद्मे संकल्पचिंतामणयः प्रणामाः॥२१॥ विलुप्तमूर्द्धन्यलि
पिक्रमाणां भयात्प्रसादो भवितापभूयात्॥ त्वदंघ्रिराजीवरजःकणानां
भूरेंद्रचूडापदलांछितानां॥२२॥ परिस्फुरंनूपुरचित्रभानुप्रकाशनिर्द्धूतत
मोनिषंगां॥ पदद्वयींते परिचिन्महेंतः प्रबोधराजीवविभातसंध्यां॥२३॥ त्वत्किं

॥ह० ग्री॥ नवमहिमामानसेवागधीशः ॥ ३४ ॥ वागर्थसिद्धिहेतुं पठत हयग्रीवसंस्तु
तिं ॥ भक्त्या कवितार्किककेसरिणा वेंकटनाथेन विरचितामेतां ॥ ३५ ॥ इ
॥४॥ ति श्रीसर्वतंत्रस्वतंत्रस्य श्रीमद्वेंकटनाथस्य वेदांताचार्यस्य कृतिषु हयग्री
दिव्य वस्तोत्रं संपूर्णं ॥ ॥ ॐ ॥ ॥ लिखतं वैष्णव ठाकुरदास पठनार्थं ब्राह्मण मे
ल कारीदास मिदं पुस्तकं श्रीकृष्णार्पणं लेषकपाठकयोः मंगलं ददातु ॥

5

॥४॥

रामः ४

5

स्र ८

मत्तं द्वरंती सरस्वतीं संश्रित कामधेनुं ॥२९॥ विशेषविस्तारिषदेषु नाथ वि
दग्धगोष्ठीसमरांगणेषु ॥ जिगीषतोमे कविताकिंकेंद्रान् जिह्वाग्र सिंहास
नमभ्युपेयाः ॥३०॥ त्वां चिंतयंस्त्वं नयताप्र पन्नत्वा मुद्रिनेशार्द्र मयेन धाम्ना
त्वामि त्समाजेषु समेधिषीय स्वच्छंदवादाहव बद्ध शूरः ॥३१॥ नानाविधानाम
गतिं कलानां न चापि तीर्थेषु कृतावतारः ॥ ध्रुवं तवानाथपरिग्रहाय नवं
नवं पात्रमहं दयायाः ॥३२॥ अकंपनीयान्यपनीयभेदैः रलंकृषीरन् हृदयं मदी
यं ॥ शंकाकलंकापगमोज्वलानि तत्वानि सम्यंचित वप्रसादात् ॥३३॥ व्या
ख्यामुद्रां करसरसिजैः पुस्तकं शंखचक्रे ॥ बिभ्रद्भिन्नस्फटिकरुचिरे पुंड
रीके निषण्णः ॥ अम्लानश्रीरमृतविशदै रंशुभिः प्लावयन्मामाविर्भूयाद

॥१०॥

चिरेषु रिक्ति निघ्नतः ॥ अम्लानः श्री
रमन्निषु दिशु मिश्रा वसु [illegible] मांमा
शिमेशातैनघमः [illegible] हिमामा ॥ नु सेष
वगुधाशाः ॥२४॥ वाग्यमिस् [illegible]
हो लोपक्षणानि नवनीवसं [illegible] मत
भन्ना ॥ कविताः भिक्षि [illegible]
यसवितैषमनाग्रसप्ता पदक
नौ यमाकवे तंना वा पर्यवद्भति
ठपरी वसमा त्र ॥१॥
संपूर्णी

तिथैर्येषु कृतापवासा। पुंवलवान
पवरि गृहापनवेकाशामि दृढपापाः
॥३१॥ अंकपानिपा नुपूनितिभूरिल
कृषिरन्तृ॰ रथंपमुदिपा॥३॥ काक
ले कापगमोज्वलानि नत्वानिस
यचित तनूपमा सा रान्तु॥१॥ यपा
२ र भ्यासदृा कं रासि नैः ठैलकंस
खवसं॥ विप्रस्र नै [illegible] रिका